

Juleminder fra Harboøre skrevet af Mette Marie Røn (født Flyvholm) Thyborøn.

Mit barndomshjem på Harboøre lå nær ved havet i Langerhuse. Min far fiskede i sine unge år fra kysten med kroge om vinteren, og om sommeren tog han, som de fleste af fiskerne dengang, ned i Limfjorden og sommetider helt over på øerne, for at fiske ål. En sommer han fiskede på Mors, traf han mor, der var fra et landbohjem i Thy, men tjente i en gård ved Feggeklit. De blev gift i 1906. Julen i min barndom mindes jeg som en fest og en højtid, vi så hen til meget længe. Det var den eneste tid på året, alle fiskerne var hjemme på en gang. Allerede i 1907 holdt far op med at fiske fra kysten. På den tid begyndte fiskerne at få større skibe – fiskekuttere, de kaldte dem ”hækbåde”, som de brugte fra Lemvig, inden Thyborøn havn blev bygget. De unge, der voksede op, tog til andre havne, især Esbjerg og søgte hyre. De kom alle hjem til jul.

Alle glædede sig til jul. Der var travlhed i hjemmene. Der blev slagtet og gjort rent, huset skulle skinne. Der blev bagt til hele julen og lavet til, hver havde sine juleskikke, som nøje blev fulgt. Nogle fik altid gås juleaften, hjemme fik vi and og mor lavede hvert år surkål en skik fra Thy. Det var hvidkål, der blev snittet og lavet som rødkål. Det skulle stå og snurre på komfuret, til det blev helt brunt og der bredte sig en liflig duft over hele huset, så var det snart jul. En ret der også hørte julen til, var saltede ål. De blev saltet ned om efteråret, så de kunne holde sig vinteren over. De blev fersket ud i vand en nat og kogt næste dag. Det var alles livret. I min mands hjem var der 6 sønner, der var det skik, at de fik kogte ål og kaffe på sengen julemorgen og nytårmorgen. Den skik tog de med sig til deres egne hjem. Min far fortalte, at hans mor hvert år til jul bagte en stor saltet ål ind i et sigtebrød. Det var ”nøj så goè” sagde han. Min mor var ikke vant til fra sit hjem, eller hvor hun nu tjente, at de havde juletræ i hjemmene eller fik julegaver, men det begyndte lidt efter lidt at blive almindeligt på Harboøre.

En speciel jul:

som jeg især husker fra alle andre, var det år vi oplevede vores første juletræ. Det var hos min faster og onkel der boede nabo til os. Deres børn var på alder med min bror og jeg, ingen af os gik endnu i skole. Da vi kom der om søndagen før jul, lå der et juletræ udenfor og faster var ved at klippe julepynt, musetrapper, himmelstiger og flette hjerter. Juleaften blev vi sammen med mor og far bedt derover, når vi havde spist. De havde også besøg af min farbrors fra Lemvig med deres børn. Træet stod i en lille stue ved siden af opholdsstuen. Hvor var det skønt, nu når alt fasters pynt var hængt på sammen med små flag og blanke kugler. I hjerterne lå der hjemmebagte nødder og bolsjer og de kulørte lys var tændt. Vi gik meget længe rundt om træet og sang, inden vi børn satte os ned på gulvet og faster gav os hver et hjerte fra træet. Vi fik meget lidt slik til daglig og så meget havde vi aldrig fået på en gang. Derefter tog onkel en æske fra en stabel, der havde stået i hjørnet hele tiden. Han lindede på låget og kiggede i hver æske, han tog. Han rakte så hver af os børn en æske med legetøj. Det var helt overvældene - vores første julegave. Min var et sæt dukkestuemøbler, jeg husker min kusine fra Lemvig fik røde blikkopper. Senere år havde vi selv juletræ hjemme. Far og mor kunne ikke synge, men et år kom far hjem fra Lemvig med en grammofon og plader med julesalmer. Der kom mange og skulle høre den spille. Lyden kom ud af en stor blå tragt og når den tabte farten, drejede far på et sving. Der var også plader med ”Jens Vejmand”, ”Sigøjnerdrengets sang” og andre. De blev spilet igen og igen. Det skrattede meget og sommetider kunne mor ikke tåle den støj, hun led tit af migræne.

Men julen var en dejlig tid. Da havde de voksne tid til at lege med os hver dag. Vor flittige mor, som til hverdag aldrig sad med tomme hænder, strikkede og syede aldrig om julen, heller ikke i halv helligdagene, som hun heller aldrig gjorde rent om søndagen. Vi spillede terning og ludo, gemte fingerbøl og spillede med nødder, da vi blev ældre, spillede vi dam og nitavl. Vi gættede også gåder en lød sådan her; ”Skoven er min moder, havet er min broder, jeg har vandret mange mil, men ingen kan finde mit spor”. Næste år huskede vi, at det var et skib.

Julebesøg:

Familierne besøgte hinanden i julen, og vi skulle også ned at besøge vores bedsteforældre lidt nord for kirkebyen. Bedstefar var gået i land fra fiskeriet og passede nu det lille landbrug med tre køer. Da vi kom i skole, kom vi også til at gå i søndagsskole. I skolen var der aldrig juletræ, men i missionshuset var der hvert år 4. juledag juletræ, for de børn i sognet der gik i søndagsskole. Der blev sat en streg ved vort navn, hver søndag vi var der. Og der skulle 12 streger til for at komme med til julefesten. Vi børn fra Langerhuse havde 2 km både til skole og søndagsskole, dengang havde børn ikke cykler, så vi måtte gå. I skolen kunne vi til jul bestille julebøger for børn og voksne flere forskellige, som så vi byttede hos hinanden, efter som de blev læst.

Ingen der kom til døren i julen måtte, som juleskikken bød, gå uden at få noget en kage og de voksne et glas vin, ellers bar de vores jul ud.

Vi børn ville så gerne lytte, når de voksne kom sammen. Fiskerne var så gode til at fortælle om fiskeriet og om dengang de lå ovre på øerne og fiskede ål. Mange fiskere var jægere far også, men min onkel var ikke og han brød sig ikke om jagthistorier. For os lød det også sommetider som, at hvis de bare lige stået eller ligget et andet sted end der, hvor de var, så havde de fået uanede mængder af vildt. Så sagde onkel: ”Jægere de får altid kun et sultent liv og et par trætte ben.” En eftermiddag, vi sad hos onkels og spillede ludo, begyndte hængelampen at gå ud. Vi var vant til, at de så kom med dunken og hældte petroleum i, men onkel hældte vand i beholderen og sagde, at det brugte de hos dem. Lampen kom også til at brænde klart igen. Det fortalte jeg der hjemme og far lo; ”Jeg så nok en gå bag ind i brugsen”. Brugsen var vores nabo til den anden side og de lukkede kl. 2 mellem jul og nytår. Og far forklarede mig, at det var lampevægen der var blevet for kort til at nå bunden, men vand var tungest og når det kom i flød olien ovenpå og vægen kunne igen nå og lampen brændte, til de fik hentet mere olie. Sådan fik vi altid en naturlig forklaring, når vi spurgte om noget. Værre at forstå var, da vi en dag hentede mælk, som vi købte på den gård, hvor onkel var fra. Vi fulgtes ad hjem og onkel spurgte om vi ikke troede på, at han kunne vende bunden på spanden opad uden at mælken spildtes. Han svingede den over hovedet, havde endda taget låget af og mælken blev i spanden. Men han skyndte sig at forpurre det, da jeg ville prøve med min spand.

Nytår blev fejret næsten som julen, men var ikke så højtidelig. Lille nytårsdag skulle vi ligesom lille juledag, ikke have vores ”onnen” altså middagsmad til middag, men fik kogt øl med kolde grødklatter i. Maden jule- og nytårsaften hed ”vor nætter”.

Den eneste dag om året børnene kom med i kirke var helligtrekongersaften. I søndagsskolen fik vi bøsser til at samle penge i til hedningebørn. Vi måtte selv komme med op til altret og sætte bøssen på offerbordet. Da der ingen gudstjeneste var juleaften, var juletræet i kirken tændt. Der var ene hvid pynt på og vi børn syntes, at træet hjemme var meget pænere. Dermed var julen forbi. Det havde været som søndag hver dag.

Nu skulle fiskerne på havet igen og de unge rejste, der blev så stille hjemme. Det kunne mærkes i de hjem, hvor der var mange børn, at de store kom ud at tjene, de tænkte altid på dem derhjemme. Meget har forandret sig siden min barndom. Det der har betydet mest for fiskeriets udvikling er nok, at Thyborøn havn blev bygget. Men en ting er næsten uforandret, det er vores juleskikke. Selv om børnene bliver voksne, så synes de ikke, det er rigtig jul, når de kommer hjem, hvis ikke alting bliver ved at være, ligesom da de var børn.

Mette Marie Røn